

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Departament Kształcenia Ogólnego i Transformacji Cyfrowej

\$SYGNATURA_SPRAWY.MT
Warszawa, 22 kwietnia 2024 r.

Pan
Rafał Górski
Prezes Zarządu
Instytut Spraw Obywatelskich

Szanowny Panie Prezesie,

odnosząc się do wystąpienia z dnia 20 lutego 2023 r. zawierającego skierowany do Ministra Edukacji apel o wprowadzenie jednolitych zasad higieny cyfrowej dotyczących używania telefonów komórkowych i innych indywidualnych urządzeń cyfrowych w szkołach, przedstawiam, co następuje.

Odnosząc się do zawartego w wystąpieniu twierdzenia, że cyt. „Obowiązujące polskie prawo oświatowe nie jest wystarczające. Co prawda stwarza podstawę ograniczania na mocy statutu szkoły swobody korzystania z urządzeń telekomunikacyjnych i elektronicznych, jednak jak pokazuje praktyka, zasady te są różnie interpretowane – część szkół wprowadziła w swoich statutach ograniczenia korzystania z urządzeń mobilnych np. podczas lekcji, jednak na przerwie wielu uczniów siedzi wpatrzonych w ekrany. (...)” należy podkreślić, że przepisy ustawy Prawo oświatowe¹ stwarzają każdej szkole możliwość wprowadzenia adekwatnych do wieku uczniów, typu i rodzaju szkoły oraz środowiska lokalnego rozwiązań w zakresie używania na terenie szkoły telefonów komórkowych oraz innych indywidualnych urządzeń cyfrowych. Pozostawienie szkołom swobody w określeniu zasad używania urządzeń elektronicznych na terenie szkoły nie jest tożsame z przyzwoleniem na niespektowanie ustalonych zasad przez uczniów, nauczycieli i rodziców.

Przepisy odnoszące się do zasad korzystania z urządzeń elektronicznych na terenie szkoły zawarte w ustawie Prawo oświatowe zobowiązują szkoły do określenia w statucie obowiązków ucznia w zakresie przestrzegania warunków wnoszenia i korzystania z telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych na terenie szkoły. Statut powinien także regulować kwestie praw ucznia oraz trybu składania skarg w przypadku ich naruszenia oraz skutki nieprzestrzegania przez uczniów postanowień statutu. Statut szkoły, oprócz spraw określonych w art. 98-99 ustawy Prawo oświatowe, może zawierać dodatkowe zapisy istotne dla danej społeczności szkolnej przy założeniu, że wszystkie postanowienia statutu zgodne są z przepisami powszechnie obowiązującymi, w tym gwarantowanymi na poziomie konstytucyjnym i w Konwencji o prawach dziecka.

¹ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 900, ze zm.).

Ponadto, przepisy Prawa oświatowego zapewniają szerokie spektrum możliwości podejmowania przez organy szkoły inicjatyw w zakresie zmiany postanowień statutu, jeżeli regulacje statutowe są nieprecyzyjne lub nie spełniają oczekiwań uczestników procesu kształcenia i wychowania danej szkoły. Inicjatywa dotycząca wprowadzenia zmian w statucie szkoły (tj. zarówno uchylecia obowiązujących postanowień, jak również wprowadzenia nowych regulacji) może być podjęta przez każdy organ szkoły. Postanowienia statutu szkoły powinny być dyskutowane i weryfikowane przez organy szkoły już na etapie ich projektowania, bowiem wypracowanie zapisów nie tylko zgodnych z prawem, ale także zaakceptowanych przez nauczycieli, uczniów i rodziców stanowi podstawę, i jednocześnie zobowiązanie, do ich respektowania.

Warto pamiętać, jak ważną rolę w kwestiach związanych z funkcjonowaniem szkoły, w tym w zakresie realizacji praw i obowiązków uczniów, odgrywają organy szkoły. Kompetencje do uchwalenia zmian w statucie lub nowego statutu posiada rada szkoły, a w szkołach, w których rada szkoły nie została powołana, zadania rady szkoły wykonuje rada pedagogiczna.² Rada szkoły uczestniczy w rozwiązywaniu spraw wewnętrznych szkoły i z własnej inicjatywy może oceniać sytuację oraz stan szkoły oraz występować z wnioskami do dyrektora, rady pedagogicznej oraz organu prowadzącego szkołę.³ Także rada rodziców (która reprezentuje ogół rodziców uczniów) może występować do dyrektora i innych organów szkoły, organu prowadzącego szkołę oraz organu sprawującego nadzór pedagogiczny z wnioskami i opiniami we wszystkich sprawach szkoły.⁴ Również działający w szkole samorząd uczniowski może przedstawiać radzie szkoły, radzie pedagogicznej oraz dyrektorowi szkoły wnioski i opinie we wszystkich sprawach szkoły, w szczególności dotyczących realizacji podstawowych praw uczniów.⁵

Podkreślić należy, że dyrektor szkoły sprawujący opiekę nad uczniami⁶ i wykonujący zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa dzieciom i nauczycielom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę⁷ ma obowiązek zaprojektować skuteczne mechanizmy eliminowania wszelkich zagrożeń, w tym związanych z niekontrolowanym używaniem przez uczniów urządzeń elektronicznych na terenie szkoły, między innymi poprzez odpowiednie zapisy w statucie szkoły. Dyrektor szkoły jako przewodniczący rady pedagogicznej zobowiązany jest do wykonywania swoich zadań we współpracy z radą szkoły (jeżeli została powołana), radą pedagogiczną, rodzicami i samorządem uczniowskim.⁸

W dalszej kolejności zasadne jest odniesienie się do zaprezentowanych w apelu wyników badań i twierdzeń potwierdzających skutki wpływu nadmiernej cyfryzacji na rozwój dzieci i młodzieży.

² Art. 82 ust. 2 ww. ustawy.

³ Art. 80 ust. 2 pkt 5 ww. ustawy.

⁴ Art. 84 ust. 1 ww. ustawy.

⁵ Art. 85 ust. 5 ww. ustawy.

⁶ Art. 68 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy.

⁷ Art. 68 ust. 1 pkt 6 ww. ustawy.

⁸ Art. 68 ust. 6 ww. ustawy.

Jak przytoczono w wystąpieniu, uzasadnieniem złożenia apelu są liczne badania wskazujące na szkodliwy wpływ smartfonów, smartwatchy i innych urządzeń elektronicznych na zdrowie, wyniki w nauce i sukcesy w życiu dzieci.

Odnosząc się do powyższego należy zaznaczyć, że przytaczane przez Instytut Spraw Obywatelskich opinie prof. Manfreda Spitzera oraz wyniki badań opisujących negatywne konsekwencje korzystania ze smartfonów dotyczą w większości najmłodszych dzieci, przede wszystkim w wieku przedszkolnym. Wyciągane z nich wnioski są zaś generalizowane i rozszerzane na całą populację dzieci i młodzieży.

Odnosząc się do cytowanego w apelu artykułu "Structural and functional correlates of smartphone addiction" na uwagę zasługuje fakt, że obserwowalne za pomocą badań obrazowych zmiany w mózgu są diagnozowane przez badaczy bardzo często i nie zawsze mają one istotny wpływ na poziom umiejętności kognitywnych i stan psychiczny osób poddanych rezonansowi magnetycznemu. Jakkolwiek więc nagłówek brzmiący: *korzystanie ze smartfonów prowadzi do zmian w mózgu* brzmi bardzo niepokojąco, to w istocie nie musi on wcale nieść ze sobą sensacyjnych wniosków.

W raporcie Instytutu Pokolenia, z którego pochodzi tekst prof. Manfreda Spitzera, a na który powołano się w wystąpieniu, nie wspomina się na przykład o badaniach Tiziano Gerosy i Marco Gui, którzy wskazują, że negatywne konsekwencje korzystania ze smartfonów dotyczą osób, które posługują się nimi najintensywniej, a kupno smartfona w przypadku uczniów o wyrobionych prawidłowych nawykach związanych z uczeniem się i kierujących się pozytywną etyką pracy może nawet przynosić mierzalne korzyści.

Reasumując, można więc rozważyć zakaz korzystania ze smartfonów przez dzieci w przedszkolu. W wypadku szkół - jeśli w ogóle - mógłby on dotyczyć wyłącznie najmłodszych uczniów. Dla pełnego zakazu korzystania z nich we wszystkich szkołach i placówkach nie ma - jak się wydaje - oparcia w badaniach.

Pragnę zapewnić, że ewentualna zmiana przepisów dotyczących zasad użytkowania urządzeń elektronicznych przez uczniów będzie poddana konsultacjom społecznym, co umożliwi wyrażenie opinii przez wszystkie zainteresowane podmioty. Obecnie Ministerstwo Edukacji Narodowej nie prowadzi jednak prac legislacyjnych w tym zakresie.

Z poważaniem

Tomasz Głowacki
Zastępca Dyrektora
/ – podpisano cyfrowo/